

RÁDLLO, o. Jablonec nad Nisou

1946 SDO Hraníčář při SČM. Sál v Domě SČM.

SÚA: Podání českých DS 1856-1948. Soupis v databázi MČAD.

RADNICE, o. Rokycany

Jedno z nejstarších ODi v Čechách, údajně h. koncem 18. století. První představení ale patrně 1801. 1806-1820 organizoval ODi Ant. Jar. Puchmajer (1769-1820), radnický farář, básník, všestranný kulturní pracovník ve spolupráci s Vojt. Nejedlým (1772-1844, básník), od 1813 farářem v Mirošově, plzeňským prof. J. V. Sedláčkem (1785-1836), J. Nejedlým (1776-1839, překladatel) a Šeb. Hněvkovským (1770-1847, básník, dramatik). 1818 mezi prvními v Čechách zal. *Česká čtenářská obec radnická*, její Zábavní odbor i div. představení. Po Puchmajerově smrti útlum, obnova po 1848. 1850 členové Zábavního odboru Fr. Svoboda, cvokař, Vojt. Frič, Kašp. Majer a Jos. Knotek, tkadlec, „vstoupili ve spolek ochotnický“, název SDO města Radnic (až do 1952). Nebylo jeviště, kostýmy, dekorace, peníze. Žádost o podporu ochotníkům, členům Čtenářského spolku, jeho předseda, místní farář, zamítl. Dekorace z vlastních prostředků a veřejné sbírky zakoupeny z Kralovic za 80 zl., navíc hra Mašinkář (Nürnberg). 1851 Svoboda dosáhl povolení k provozování, měšťané den před premiérou dosáhli zákazu představení u c. k. hejtmána. „Nechť si raději hledí jehly, kladiva, hoblíku.“

o podporu ochotníkům, členům Čtenářského spolku, jeho předseda, místní farář, zamítl. Dekorace z vlastních prostředků a veřejné sbírky zakoupeny z Kralovic za 80 zl., navíc hra Mašinkář (Nürnberg). 1851 Svoboda dosáhl povolení k provozování, měšťané den před premiérou dosáhli zákazu představení u c. k. hejtmána. „Nechť si raději hledí jehly, kladiva, hoblíku.“

Ochotníci nejsou ve stavu sobě zjednatí potřeby divadelní, od takových lidí, prostých řemeslníků, nedá se očekávat, aby dovedli na jevišti vystoupiti.
Ze zdůvodnění zákazu.

1853 hostovala v městečku německá společnost Zöllnerova. Kasovní neúspěch přivedl ředitele k žádosti, aby ochotníci vystoupili pod hlavičkou společnosti s českými hrami. Mašinkář úspěšný, dále hry Dva přátelé a jeden kabát, Tři hodiny před svatbou, Divotvorný klobouk. 1854 *studenti* Paličova dcera, úspěch, město požádalo o povolení činnosti pro spolek. Morální podpora J. K. Tyl, navštívili ho v Plzni a „radili se, jak si mají počínat“, i vrchní liblínské panství V. Jar. Písek (1812-1869, básník, autor písňových textů, např. Čechy krásné, Čechy mé nebo Písně dcery ducha mého ad.). H. na různých místech, jeviště vždy stavěno a bouráno. Do 1859 zábavní repertoár, i obrozenské hry, ale též např. Lakomec. 1861 oprava vybavení. Od 1860 na plakátech udáváno i místo „letní divadlo na Fričkovně“, patrně tam pod kolnou a snad i U Babků h. i dříve. Do 1880 hl. Tyl, Klicpera, Kořenovský, Novotný, Kotzebue, Jeřábek. Též 1865, 1876 Loupežníci (Schiller), 1870 Bídnicí a 1881 Hernani (Hugo), 1870 Já to nejsem (Neruda), 1870 Cizinci o štědrém večeru (Baar). Výrazné osobnosti Knotek, Majer, Friček, Fričková, Svobodová, Fr. Svoboda - h., r., organizátor, duše spolku, později Hekner, Hörbingerová, Kočka, Růžičkové Václav, Jos., Jan, Alois, Šilingerová, Šváb, rodina Allizarova.

1862 se SDO osamostatnil, první stálá místnost U Šefla (později U růže), zde opravené jeviště. Později zakoupeno krásnější z liblínského zámku za 180 zl. na 3 roční splátky, používáno ještě při 50 letech trvání spolku. 1867 při SDO zal. kroužek zpěváků, 1868 *dětský soubor*. 1868 schváleny stanovy, 25 článků.

Účelem spolku jest pěstování řeči české, ušlechťování národního mravocitu, podporování chudých a dobročinných ústavů, jakož i blahodárných podniknutí a neštěstím stížených obyvatelů.

1. článek stanov.

1873 na postavení ND 30 zl., tím SDO zařazen mezi členy Sboru pro zřízení českého ND v Praze. 1874-1893 na účely dobročinné a vlastenecké 657,96 zl. Průměrný výnos představení 33-38 zl. 1872 si *Sokol* postavil letní arénu U Babků, za pomoc při splacení dluhů v ní mohl h. i SDO, poprvé 11 premiér ročně. Melodrama Pastýři betlémské (Baar). 1876 Morduňk při měsíčku, jh. Mošna. Pro neshody se Sokolem návrat k Šeflům. Havarijní stav místnosti podnětem k žádosti hraběti K. Šternberkovi „v zámecké budově do tak zvaného panského hostince divadelní jeviště postavit“. Svolení právě včas, U Šeflů spadlo klenutí. 1877 zah. U hvězdy, Slepý mládenec (Tyl), r. Jos. Růžička. 1879-1883 23 insc., 12 autorů slovanských, 6 německých, 3 francouzští, 2 neznámí, tj. 3 dramata, 3 činohry, 8 obrazů ze života, 4 veselohry, 5 frašek. 1884 opraveno jeviště, stupenský malíř Pondělíček na nové oponě zobrazil podle Kochova originálu Radnice 1801, před požárem. (1970 restaurována J. Pikem.) 1885 jako doplněk ke stanovám přijat domácí řád. 1887 zal. fond pro postavení divadla, mělo být součástí sokolovny.

Každoročně pořádán ples, masopustní merenda, beseda. 1887 uspořádána Zástěrková zábava (dámy na ples v zástěrce, o půlnoci ji odevzdaly zábavnímu výboru, na každou vydán los, pán mohl zakoupit pouze jeden, do konce plesu tančil s majitelkou, její zástěrku na sobě).
Z textu Anny Frankové pro MČAD, 2002.

V té době 5 prvních zpěvoher, mj. Preciosa, spanilá děvče cikánské (Tyl), Se stupni ke stupni (Müller). 1888 první opereta Sezení městské rady (Nejedlý). Po 1880 též Kolár, Stroupežnický, Šamberk, Štolba, Mácha, Šubert, Nestroy, Šimáček, Jirásek, Vrchlický. SDO 1893 členem ÚMDOČ.

1895 též zábavní spolek *Hálek*.

1900 po Jos. Růžičkovi zvolen r. SDO Ant. Krchov. Týž rok K. Pikem započata nová opona, pro spory o umělecké provedení nedokončena (jedna z žen zobrazených na oponě měla podle názoru místních občanů „nohy příliš silné a nadmíru dekoltované“). Poprvé přijaty do spolku členky. Zpěvohra Don César a spanilá Majolína (K. Vinařovský, hudba Giuseppe Golli, učitel hudby v Charkově, rodák z blízkých Hlohovic, vl. jm. Jos. Holý), jh. barytonista Em. Burian a komik F. Hlavatý z Plzně. 1904 elektrické osvětlení. 1905 poč. 2. období her se zpěvy, operet a oper, mj. Žádný muž a tolik děvčat (Suppé), 1906 Mlsní kocouři (Hlavatý, Starý), 1907 V studni v nastudování varhaníka J. Kašpara, r. Al. Růžička. Před operou aktovka V ochraně Napoleona (Stroupežnický). 1909 Princ z pohádky (Faster), 1911 opera U zlatého slunce (Bartovský, plzeňský skladatel, tehdy uč. v nedalekých Němčovicích). Součástí JDO i *odbor pěvecký*. 1853-1907 spolek 292 her, z nich 105 českých. 1912 Kněžna Pepička (Faster) a fraška Šípy Amory (P. Fingal, 1889-1940, místní rodák, romanopisec, novinář a autor 19 div. her). Fingalův (pseudonym) otec Fr. Fingl dlouholetým h. a činovníkem spolku. SDO uvedl ještě dalších 6 jeho her, z nich 1912 hru z ochotnického života Španělská vesnice. 1908 J. K. Tyl (Šamberk) s hudbou A. Dvořáka, řídil J. Kašpar, v titulní roli K. Pik. V panské zahradě Jan Výrava (Šubert) se 100 účinkujícími. Spolek měl vlastní A zápisů, fotografií a plakátů od 1860.

1. svět. v. a SDO:

1914 po mobilizaci odliv mužských členů, režisuje velmi mladý Jan Růžička. V prosinci zatčeno téměř celé městské zastupitelstvo, mezi nimi i členové spolku Jan Růžička st., Anton Müller, Frant. Průha, Jos. Houška, Jos. Babka pro neúčast na mši v den císařových narozenin, tzv. radnická aféra. Odvezeni do Prahy, vyšetřování až do února, potom souzení. 80letý Josef Babka, hostinský, se mše nejen zúčastnil, ale byl na ní jako orostřelec dokonce vyznamenán. Karel Pič st. neunesl pohanu (v té době starostou) a spáchal